

UNIVERSITETETS
KULTURHISTORISKE
MUSEER
FORNMINNESEKSJONEN
Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

GRAVHAUG

Skiphelle søndre, 2/2,
Frogn kommune, Akershus

Hanne Lovise Aannestad

Oslo 2004

INNHold

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	2
2. DELTAGERE, TIDSROM	2
4. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER.....	3
5. UNDERSØKELSEN	3
5.2 Utgravingsmetode, dokumentasjon	3
5.5 Utgravningen	4
5.5.1 Funnmateriale.....	4
5.5.2 Strukturer.....	4
5.6 Vurdering av utgravningsresultatene, tolkning og diskusjon.	4
6. KONKLUSJON.....	5
7. LITTERATUR	5
8. VEDLEGG	5
8.1. Strukturliste.....	5
8.2. Funn og prøver	6
FUNNLISTE C	6
8.3. Tegninger	6
8.5. Fotoliste.....	6
FOTOLISTE, NEGATIVNR. CF. 28777	6
8.7. Kart	6

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK UTGRAVNING

SKIPHELLE SØNDRE 2/2, FROGN KOMMUNE, AKERSHUS

HANNE LOVISE AANNESTAD

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

I første uke av juni 2004 ble det funnet et hjalte (F1) (aksjonsnummer 2004/129, C.53596/1) i en grøft under turgåing. Akershus fylkeskommune foretok umiddelbart en befarings på stedet og konkluderte med at hjaltet kom fra en skadet gravhaug. Haugen var ikke tidligere registrert i Fornminneregisteret/Askeladden. Skaden var som følge av en ØV gående grøft som var lagt i søndre kant og noe inn i haugen.

Representanter fra UKM, Fornminneseksjonen ved Margrethe F. Simonsen og Ole Christian Lønnås og Arkeologisk seksjon ved Ellen Høigård Hofseth og Hanne Lovise Aannestad samt Riksantikvaren ved Olaf Sverre Berntsen og Akershus fylkeskommune ved Frode Pilskog var på befarings på lokalitet 16. juni 2004.

Området ligger under en reguleringsplan og vil bli befart av Akershus fylkeskommune i uke 35. Avgjørelse om hva som videre skal skje med gravhaugen vil gå inn under behandlingen av denne reguleringsplanen. Det ble imidlertid bestemt at UKM ved Arkeologisk seksjon skulle foreta en foreløpig registrering med dokumentasjon og sikring av profilen.

2. DELTAGERE, TIDSROM

UKM, Arkeologisk seksjon: Stine Pedersen
Desirée Nævedal
Hanne Aannestad

Akershus fylkeskommune: Frode Pilskog

Metallsøker: Christian Størmer

29-30. juni 2004

4. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER

Haugen ligger i et lite V-Ø gående skogsholt som markerer grensen mellom eiendommene Skiphelle søndre gbnr 2/2 og Skiphelle med Eikeberg søndre gbnr 3/4. Den ligger ca. 45 meter fra vannkanten og høyde over havet er anslått til ca 5 meter.

I Askeladden er det registrert et gravfelt bestående av en langrøys og en rundrøys (Askeladden ID: 70109), samt en enkeltrøys (AskeladdenID: 21776). Disse ligger under gbnr 2/1, 7-800 meter S for den aktuelle haugen. Gravhaugen ligger ca. 500 meter SSØ for gravfelt (Askeladden ID 31651), også dette bestående av minst en, gravrøys(er) som ligger på eiendommen gbnr 1/158.

Det ligger en gravrøys ca 15 meter Ø for haugen denne er svakt markert. Mulig uttak av masse i SV-del i nyere tid. I følge Top.ark. har det tidligere vært konflikter i området grunnet hytteiere som benytter stein fra gravrøys(er) i anlegging av blomsterbed ol. Steinene er 10-20 cm. i diameter og avrundet. Steinene gir et homogent inntrykk.

Haugen er bevokst med busker og kratt samt flere større døde trær. Det ligger flere store stein mot midten av haugen. Disse kan være lagt der under rydding av området i nyere tid. Haugen har i dag en oval form, men mulig uttak av masse i nyere tid kan ha forandret haugens form. Mulig uttak av masse i i Ø-del, markert på plantegning. Haugen er tydelig markert med mulig fotgrøft i Ø-del. Avgrensingen i V er noe uklar delvis grunnet mye kratt.

5. UNDERSØKELSEN

5.2 UTGRAVINGSMETODE, DOKUMENTASJON

Profilen og grøften nedenfor ble undersøkt med metallsøker. Metallsøkeren gav til sammen fire utslag, men ingen av utslagene viste seg å være oldsaker.

Haugen ble tegnet i plan i målestokk 1:20. Koordinatsystem ble strukket over haugen x-aksen tilnærmet i VØ retning. Profilen ble rensert opp. Selve opprensingen ble problematisk da haugens masse besto av løs sand som hadde tørket opp. Rensingen resulterte i ytterligere nedrasing og vi begrenset oss derfor til å rense overflaten for å se eventuelle strukturer, samt solde deler av de allerede nedraste massene. Etter at vi gjorde funn av nagler, valgte vi å prioritere solding av massene fra S1/V-del av profilen. Profilen ble deretter tegnet i målestokk 1:20.

Profilen ble tegnet i plan i målestokk 1:20 under opprensing. Etter tegning og fotografering ble profilen dekket til med pustende duk holdt på plass av større stein.

Hagen med profil skal måles inn digitalt i forbindelse med Akershus fylkeskommunes registreringer planlagt i uke 35.

5.5 UTGRAVNINGEN

5.5.1 FUNNMATERIALE

Under undersøkelsen ble det funnet 8 fragmenter av jernnagler og syv fragmenter av brent leire, i tillegg til sverdhjaltet. Se for øvrig vedlagt tilveksttekst.

5.5.2 STRUKTURER

Det ble registrert to strukturer i profilen.

S1

Nedgraving. Ca 80X80 cm. Massen består av mørk grå hummusblandet sand med grus og stein. Klart avgrenset mot undergrunnen. Det ble ikke observert kull eller gjenstander under opprensing av profilen. Under soding av løsmassene fant vi til sammen åtte jernnagler/fragmenter (F2) og åtte fragmenter brent leire (F3). Disse fremkom i løsmassene nedenfor S1 og kommer sannsynlig fra denne strukturen.

S2

Mulig struktur/nedgraving med steinsetting. Massen innenfor steinene var noe mørkere og feitere enn grunnen for øvrig. Det er imidlertid mye røtter i denne delen av strukturen og ett større tre står rett bak. Steinen kan derfor ha blitt dratt opp av røttene og døde røtter kan ha forårsaket fyllskiftet. Det ble ikke gjort funn av gjenstander i denne delen av profilen.

5.6 VURDERING AV UTGRAVNINGSRISULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON.

Ut i fra de samlede funnene ser det ut til at haugen rommer en mannsgrav fra vikingtid. Sverdet ser ut til å være av typen H-sverd (Petersen 1919:89ff). Denne sverdtypen dateres til perioden fra slutten av 700-tallet til begynnelsen av 900-tallet.

Naglefunnene fra S1 kan tyde på at dette er en nedgraving, og at det kan være ytterkanten av en båt. Arne Emil Christensen vurderte naglene til sannsynlige båtnagler og den korte avstanden til sjøen underbygger også denne hypotesen.

6. KONKLUSJON

Gravhaugen rommer trolig en mannsgrav fra vikingtid, samt mulig båt.

Hvis gravhaugen ikke skal totalgraves er det viktig å sikre profilen ytterligere. Grøften som skjærer inn i haugens S-del, er vannførende, og i følge kommunens saksbehandler går det til dels store mengder vann i grøften under regnvær. Grøften er i utgangspunktet gravet for å lede bort overvann fra hyttetomtene i det høyereliggende området Ø for haugen. I tillegg ligger gravhaugen svært åpent til, kant i kant med gressbevokst badestrand. Selv om stranden ligger noe skjermet og drives av stedets velforening, er det trolig til dels stor ferdsel der i sommerhalvåret. Avgjørelsen om ytterligere og permanent sikring eller utgraving vil bli tatt i sammenheng med behandlingen av reguleringsplanen for området.

7. LITTERATUR

Petersen, J. 1919: *De norske vikingsverd. En typologisk-kronologisk studie over vikingtidens redskaper*. Videnskapsselskapets skrifter. II. Hist.-filos. Klasse, Kristiania.

8. VEDLEGG

Tilveksttekst C.53596/1-11

Plantegning 1:20

Profiltegning 1:20

Kartutsnitt med gravhaug markert, innmålt av Akershus fylkeskommune ved befarung juni 2004. Målestokk 1:1000

Utsnitt av Økonomisk kartverk med funnsted avmerket.

Foto, se fotoliste.

8.1. STRUKTURLISTE

Se under kap . 5.5.2.

8.2. FUNN OG PRØVER**FUNNLISTE C**

Se vedlagt tilveksttekst.

8.3. TEGNINGER

1. Gravhaug i plan. Målestokk 1:20
2. Profil. Målestokk 1:20

8.5. FOTOLISTE.**FOTOLISTE, NEGATIVNR. CF. 28777**

Film 1 Bildnr.	Motiv	Retning mot	Fotograf
1	Profil med målesystem	N	HLAA
2	Profil uten målesystem	"	"
3	S1	N	"
4	"	"	"
5	Gravhaug med profil	NV	"
6	Gravhaug	SV	"
7	Gravhaug med profil	NØ	"
8	S2	N	"
9	"	N	"
10	Haug med profil - tildekket	NV	"
11	Haug med profil - tildekket	NNØ	"

8.7. KART

1. Kartutsnitt med gravhaug merket, innmalt av Akershus fylkeskommune ved befarung juni 2004. Målestokk 1:1000.

2. ØK CN 038-5-1

C53596/1-11

Gravfunn fra Vikingtid fra SKIPHELLE SØNDRE av EKEBERG SØNDRE (2/2), FROGN K., AKERSHUS.

1) **Sverd** av jern nærmest som Petersen 1919 , H-sverd. Overhjalt og underhjalt er ikke rygget og gir et svært kraftig inntrykk. Knappen er festet i overhjaltet med en bøyle, trolig av jern, som er synlig på røntgenfotografiene. Rester av mineralisert tre på grepet. Klingen er trolig enegget. Eventuell dekor var ikke synlig ved røntgenfotografering og sverdet kan ikke endelig typebestemmes før etter rensing og konservering. Tangen er brukket rett under overhjaltet. Klingen er avbrukket 11 cm nedenfor underhjaltet og resten mangler. Sverdet er svært korrodert. *Mål:* Stb. klinge 6,4 cm., Underhjalt: L. 10,1 cm., T. 2,2 cm., B. 3,9 cm. Overhjalt: L. 9,7 cm, T. 3,4 cm. Sth. overhjalt og knapp 5,4 cm. L. grep 8,7 cm.

Vekt: 840,1 g.

Datering: 800 - 950 e. Kr. (Petersen 1919:89).

2) **Klinkenagle** av jern. Mulig rester av mineralisert tre på stilken.

Mål: Stl: 4, cm.

Vekt: 11,7 g.

3) **Klinkenagle** av jern med ett hode og stilk intakt.

Mål: Stl: 3,4 cm.

Vekt: 10,1 g.

4) **Klinknagle** av jern, Hode og deler av stilk inntakt. Mulig rester av mineralisert tre i underkant av hode.

Mål: Stl: 2,7 cm.

Vekt: 8,0 g.

5) **Klinknagle** av jern. Hode og deler av stilk inntakt.

Mål: Stl: 2,1 cm.

Vekt: 7,4 g.

6) Hode av **klinknagle**.

Mål: Stl: 1,4 cm. *Stb:* 2,7 cm.

Vekt: 7,9 g.

7) Mulig stilk til **nagle** av jern.

Mål: Stl: 3,2 cm.

Vekt: 5,2 g.

8) Mulig stilk til **klinknagle** av jern med rester av mineralisert tre.

Mål: Stl: 1,6 cm.

Vekt: 3,6 g.

9) Mulig stilk til **klinkenagle** av jern.

Mål: Stl: 1,7 cm.

Vekt: 1,2 g.

10) Fragment av **brent leire**.

Vekt: 2,0 g.

11) Åtte fragmenter **brent leire**.

Vekt: 3,9 g.

Funnomstendighet: Sverdet (unr. 1) og ett fragment brent leire (unr.10) ble funnet under turgåing, i grøft som snitter gravhaugens sørlige del. Ved etterundersøkelsene og sikringen av profilen ble det funnet jernnagler og brent leire (unr 2-9, 11). Naglene stammer trolig fra en båt. Gravhaugen var ikke tidligere registrert i Fornminneregisteret/Askeladden.

Orienteringsoppgave: Gravhaugen ligger på eiendomsgrensen mellom gbnr 2/2 og gbnr 3/4, ca. 45 m. Ø for strandlinje.

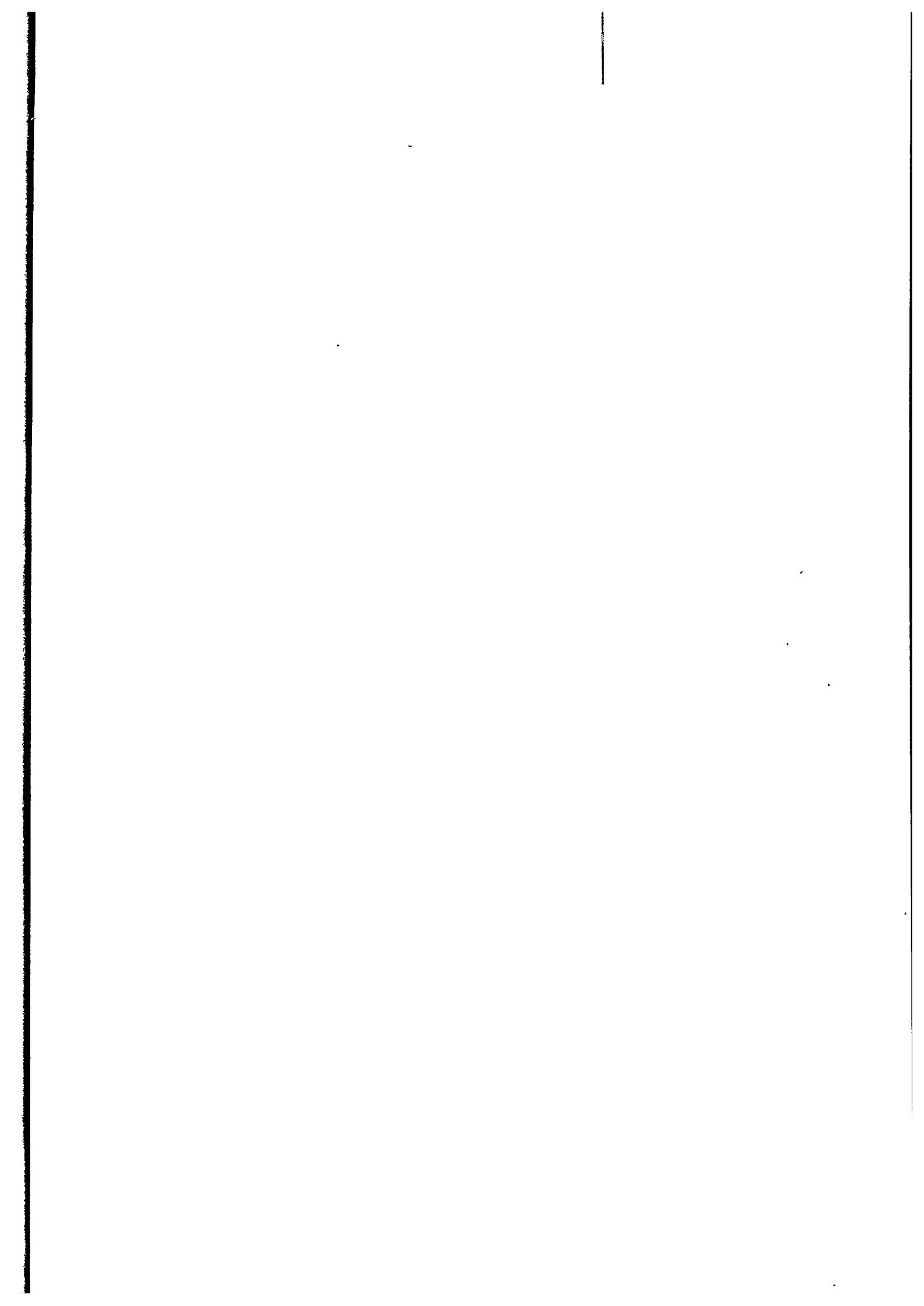
Kartreferanse/-KOORDINATER: ØK, CN 038-5-1

INNBERETNING/litteratur: Hanne Lovise Aannestad: *Rapport fra arkeologisk utgravning på Ekeberg søndre gbnr 2/2, Frogn kommune, Akershus.*

Funnet av: Thomas Ness, Heer terrasse 26, 1445 Heer / Hanne Lovise Aannestad, Arkeologisk seksjon, UKM 2004.

Katalogisert av: Hanne Lovise Aannestad

Referanselitteratur: PETERSEN, J.1919: *De norske vikingesverd. En typologisk-kronologisk studie over vikingetidens vaaben.* Videnskapsselskapets Skrifter II. Hist.-fil.klasse 1919, 1.

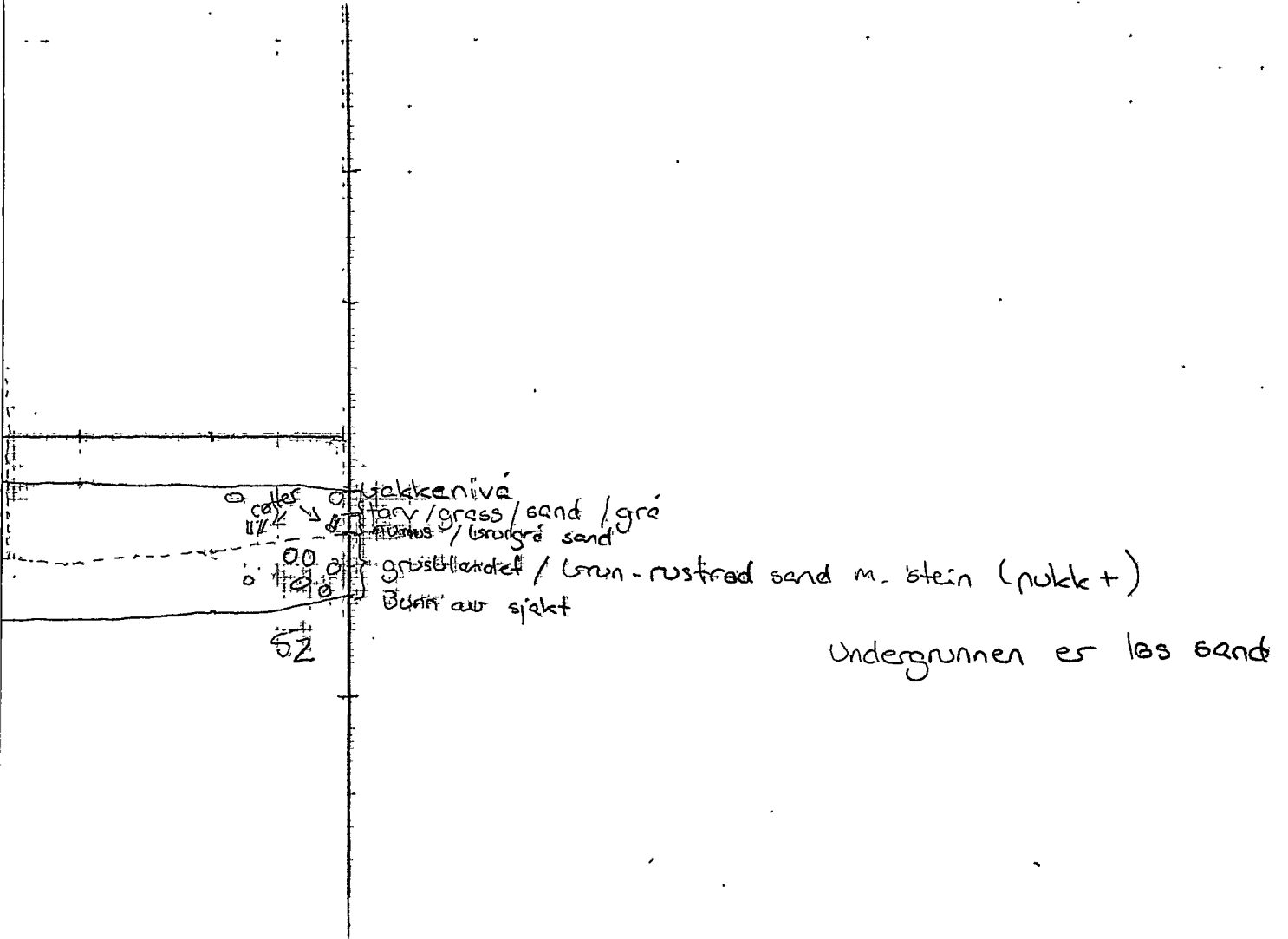

Sløphette sendre grunn 2/2

Frogn kommune

Akerstas

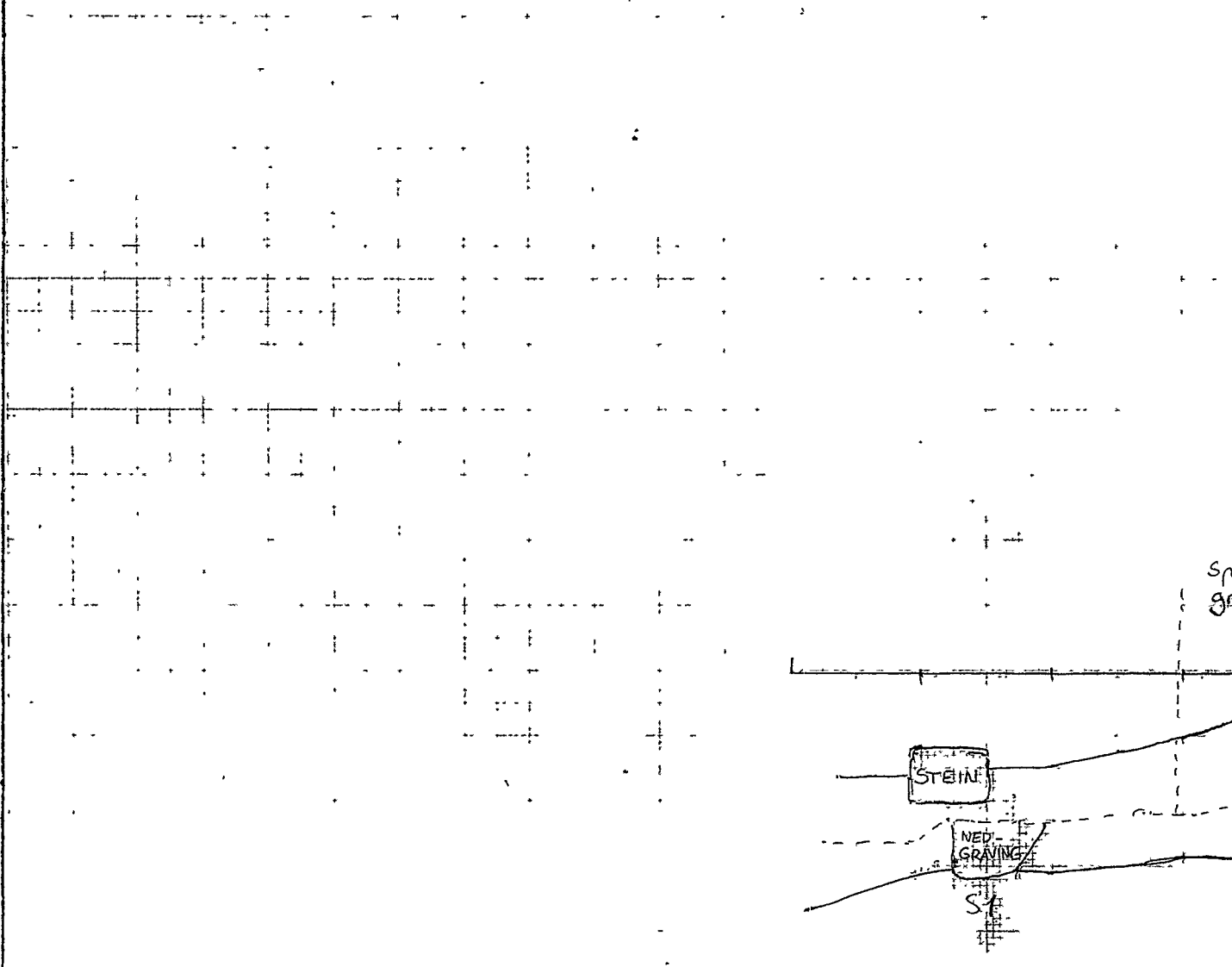
Målestokk 1:20

Undergrunnen er løs sand

1:20

PROFILTEGNING

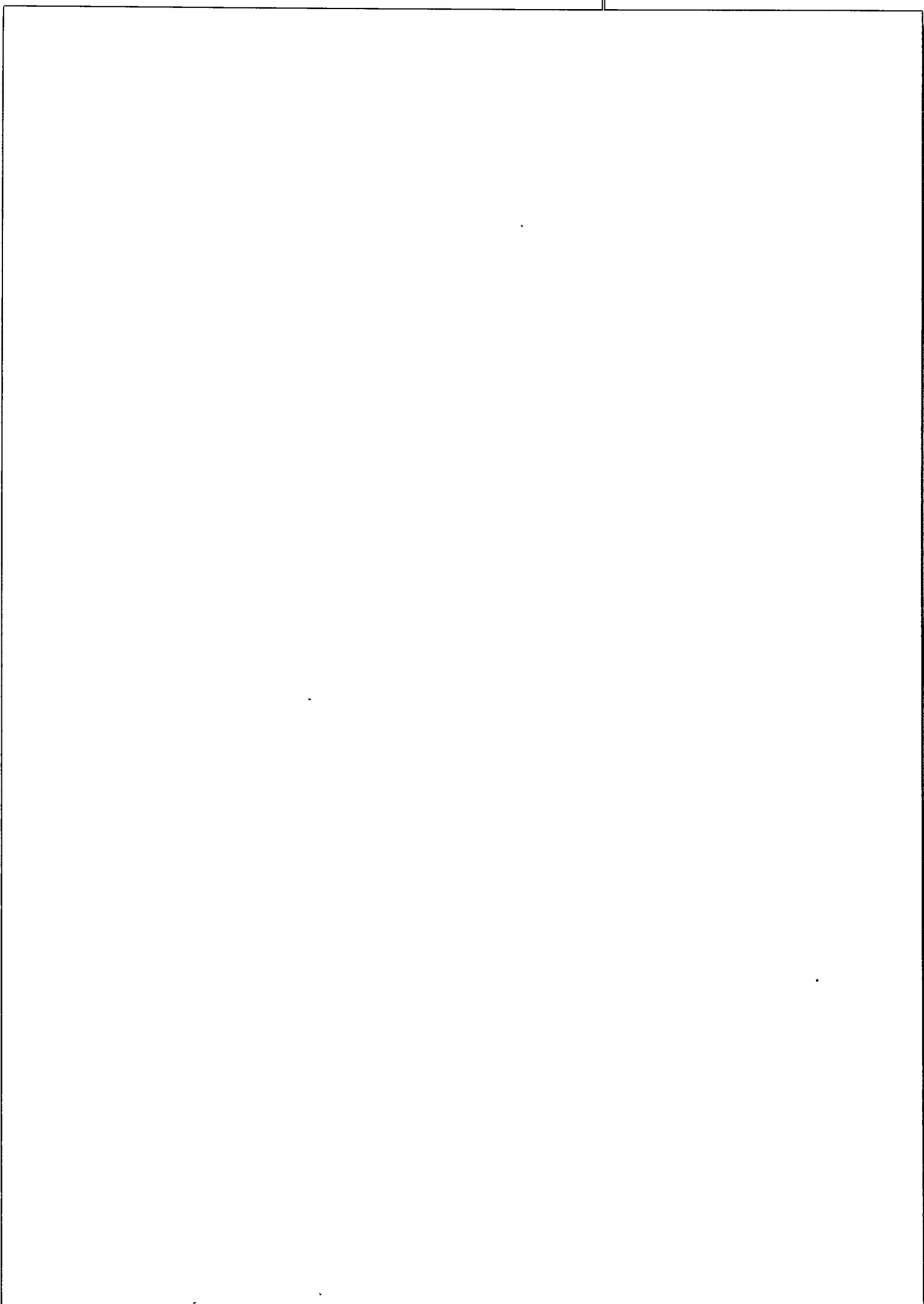

STEIN

NEDGRAVING

S

Sp
gr

Stüpfhelle söndelwa 2/2

29-30 JUN 2004

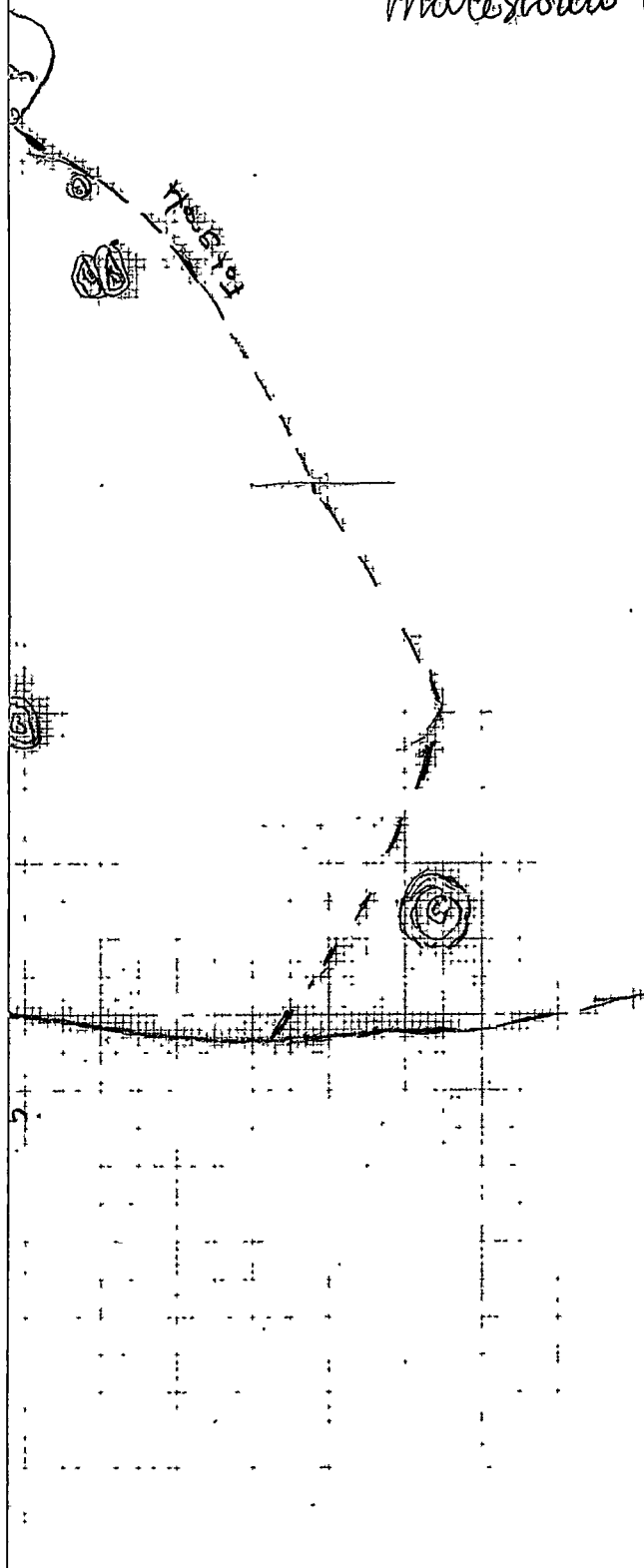
Frogn kommune

Akerhus

målestokk 1:20

1 m = 2 cm
10 cm = 2 m

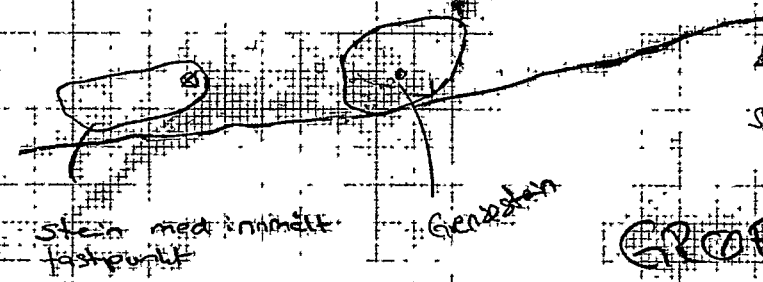
1 cm = 0,5 m
1 mm = 5 cm

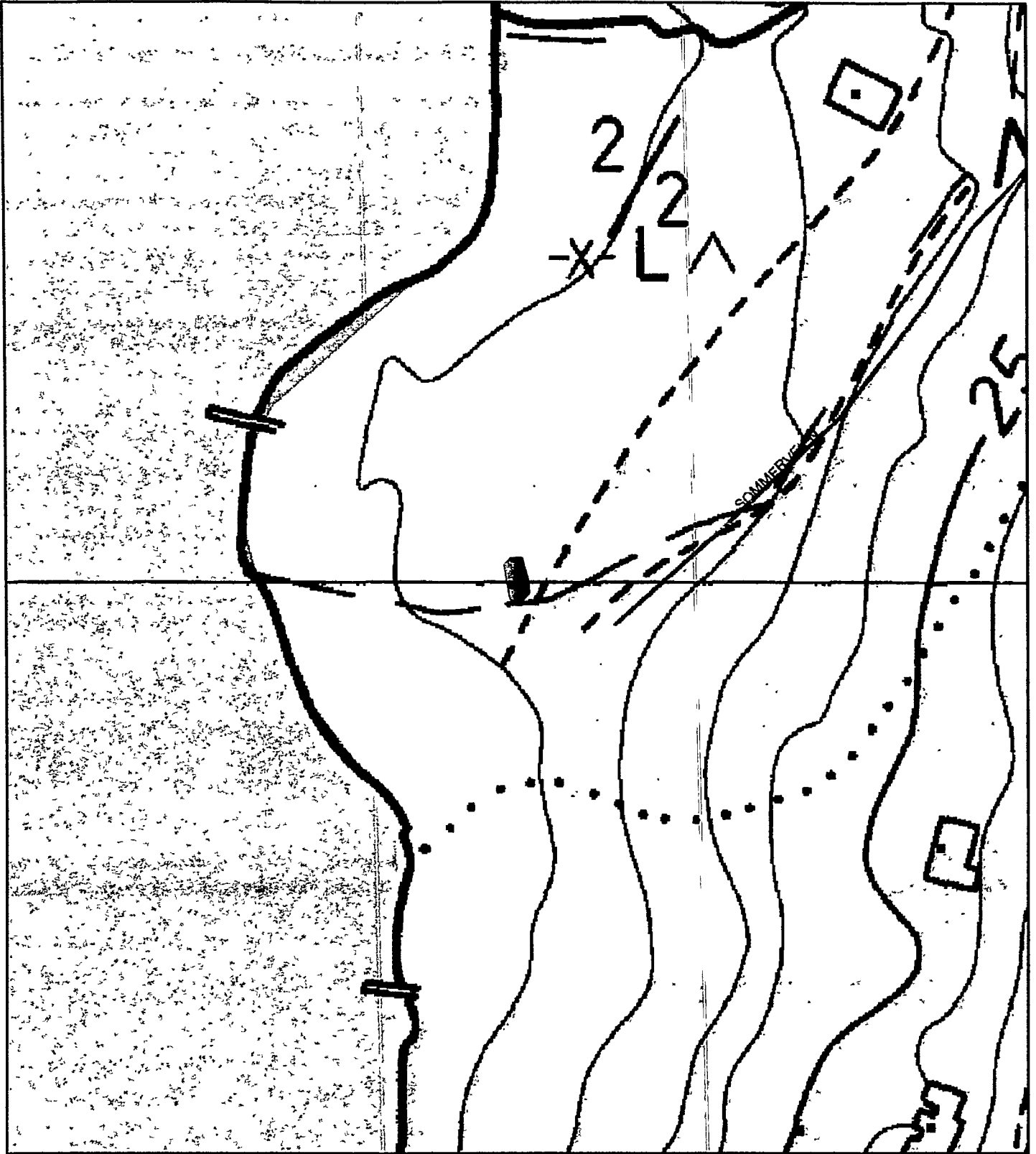
⊙ = utvaskede tre

Planlægning

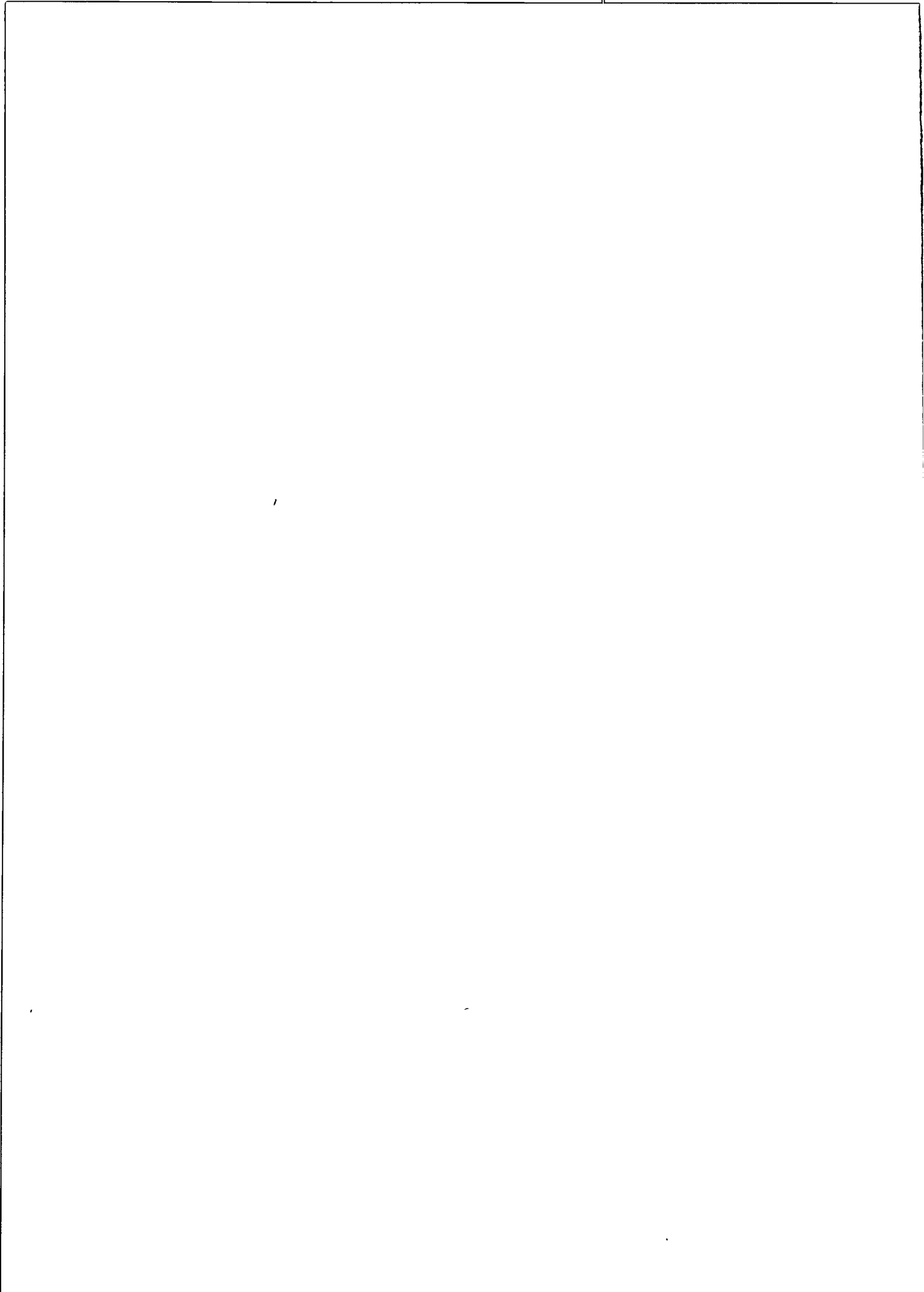
Trolig færdigt
masser av grøntuegen.

GRØFT

Funn av gravhaug med vikingsvård, Skiphelle, Frogn kommune
Ekeberg gnr. 2 bnr. 2

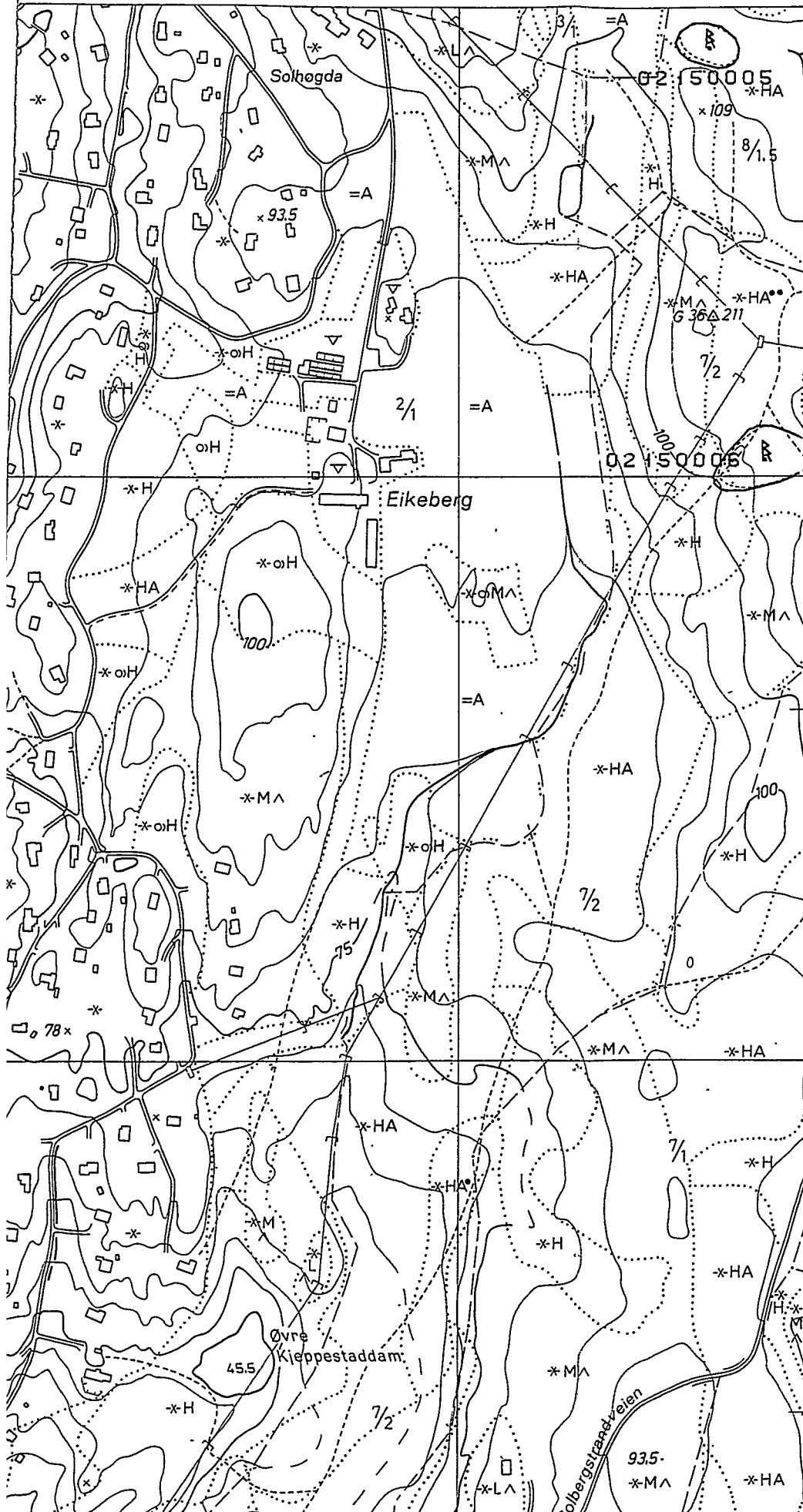

OK CNO30 5-1

salesnr: 04/6849

OK CNO38 5-1

Y-3200
X 182400

6612

(GALBY)

Frogn

(ELLE)

G 36 Δ 715

Skiphellebukta

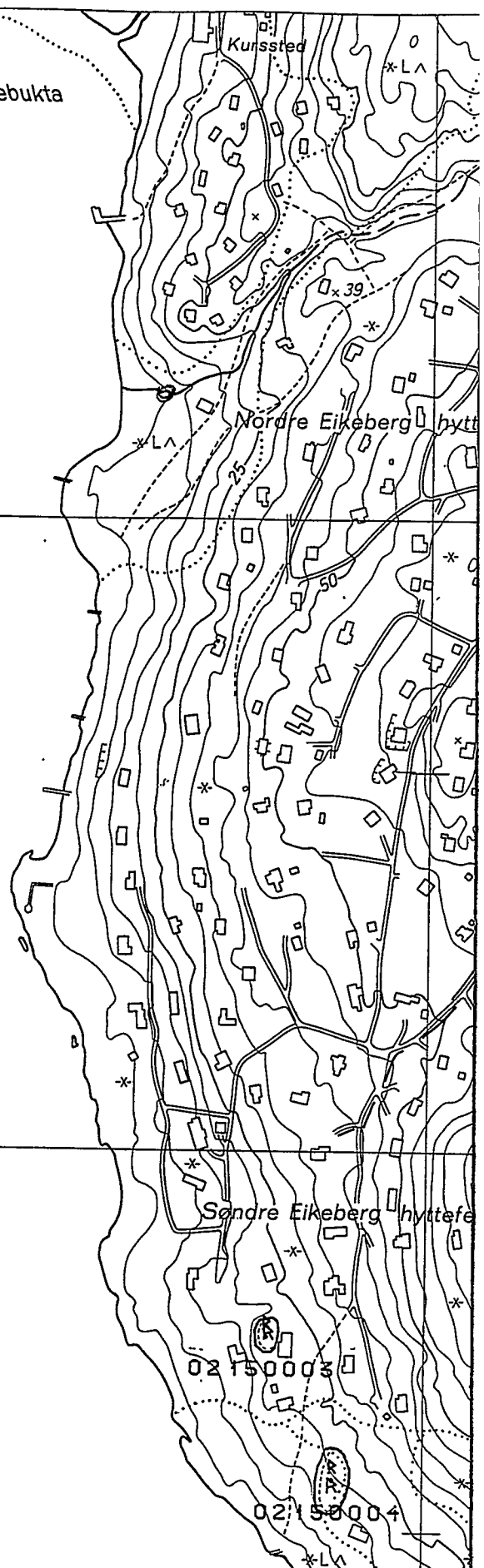
Kurssted

Nordre Eikeberg hytt

Sandre Eikeberg hyttefe

02 150003

02 150004

+

+

, Frogn

neg. nr Cf 28+++

Salesnr: 04/6849

Bilde 1

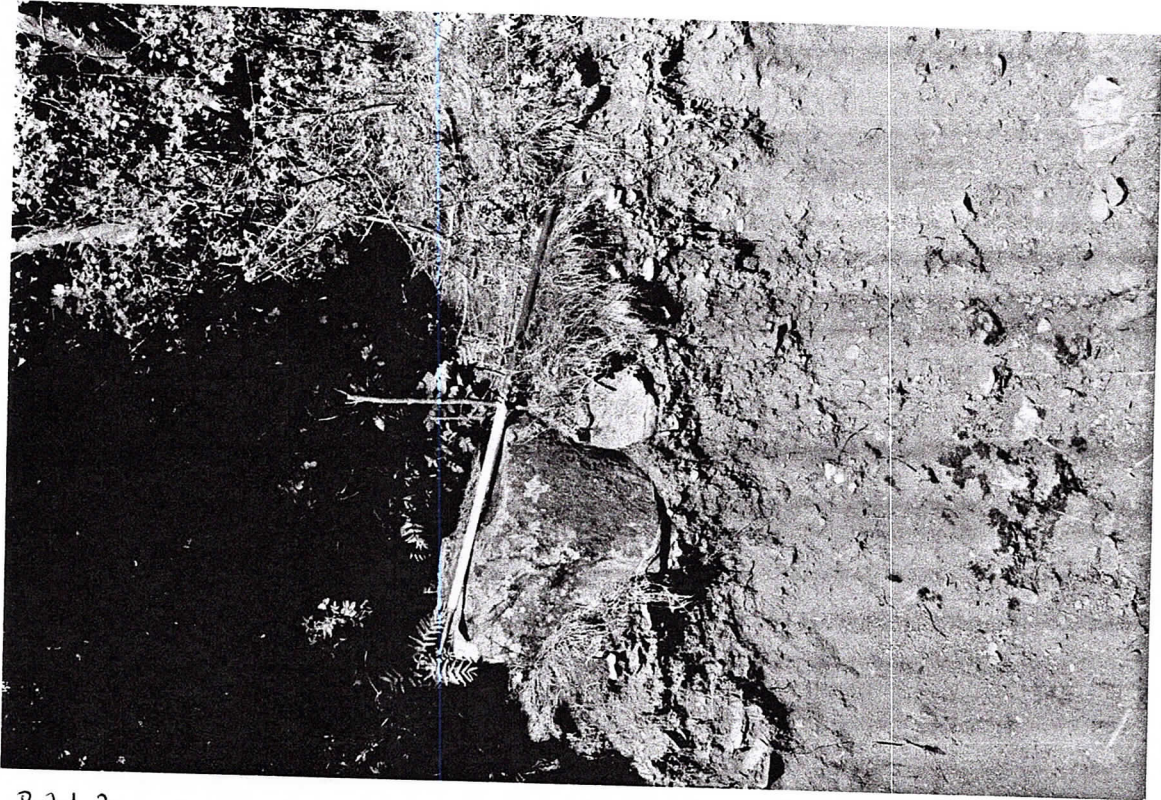

Bilde 2

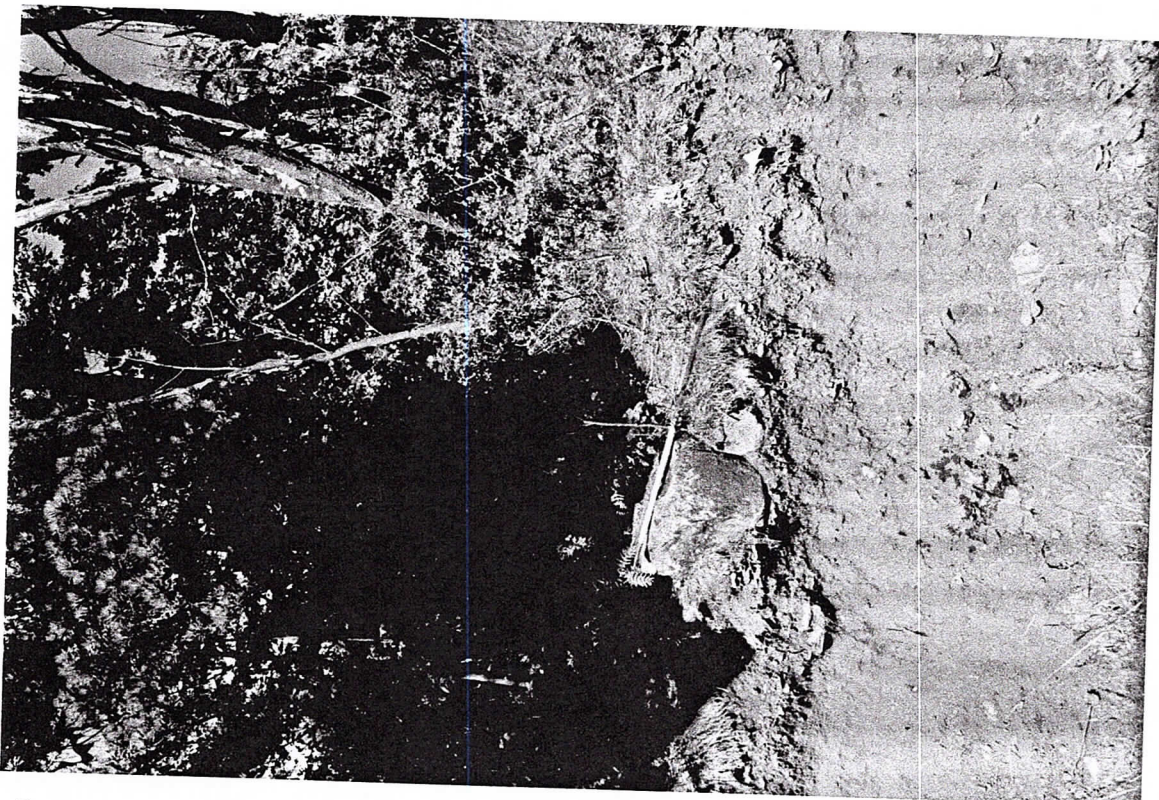
Frogn

Cf 28777

Salesnr.: 04/6849

Bilde 3

Bilde 4

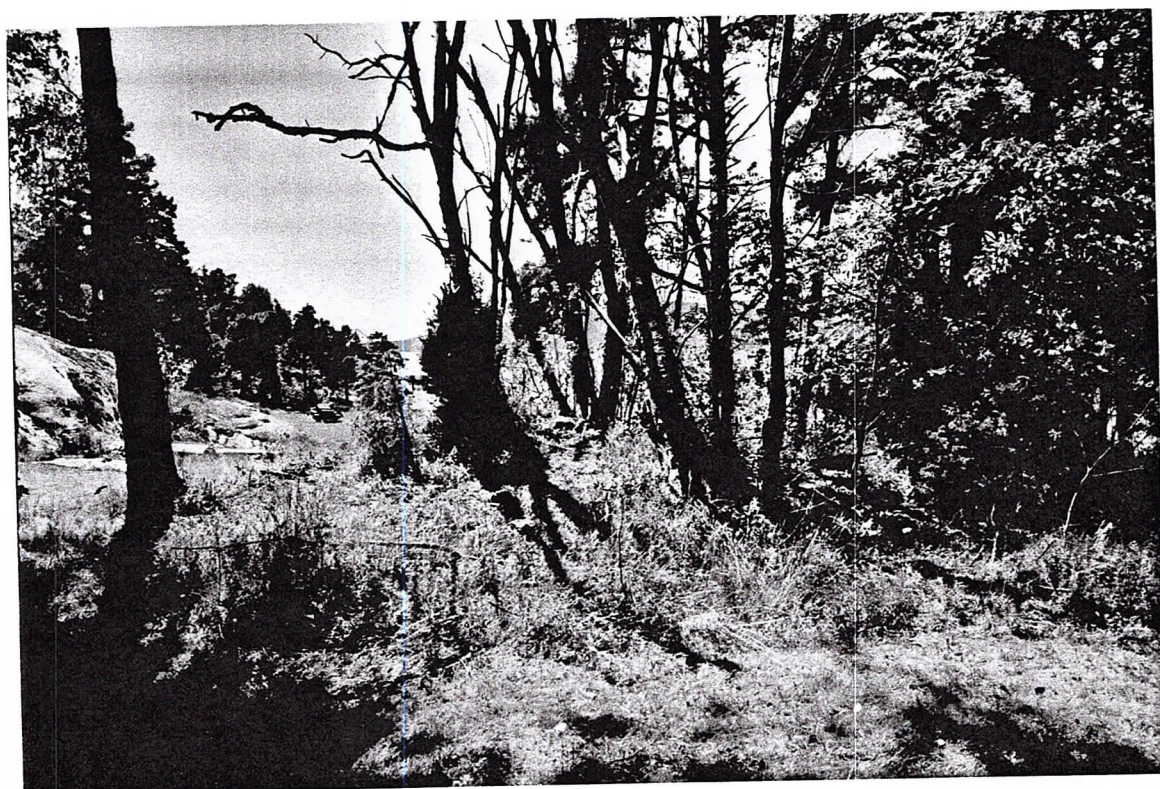
Frogn

Gf28777

Saltsnr.: 04/6849

Bilde 5.

Bilde 6.

ogn

G 28777

Salusnr: 04/6849

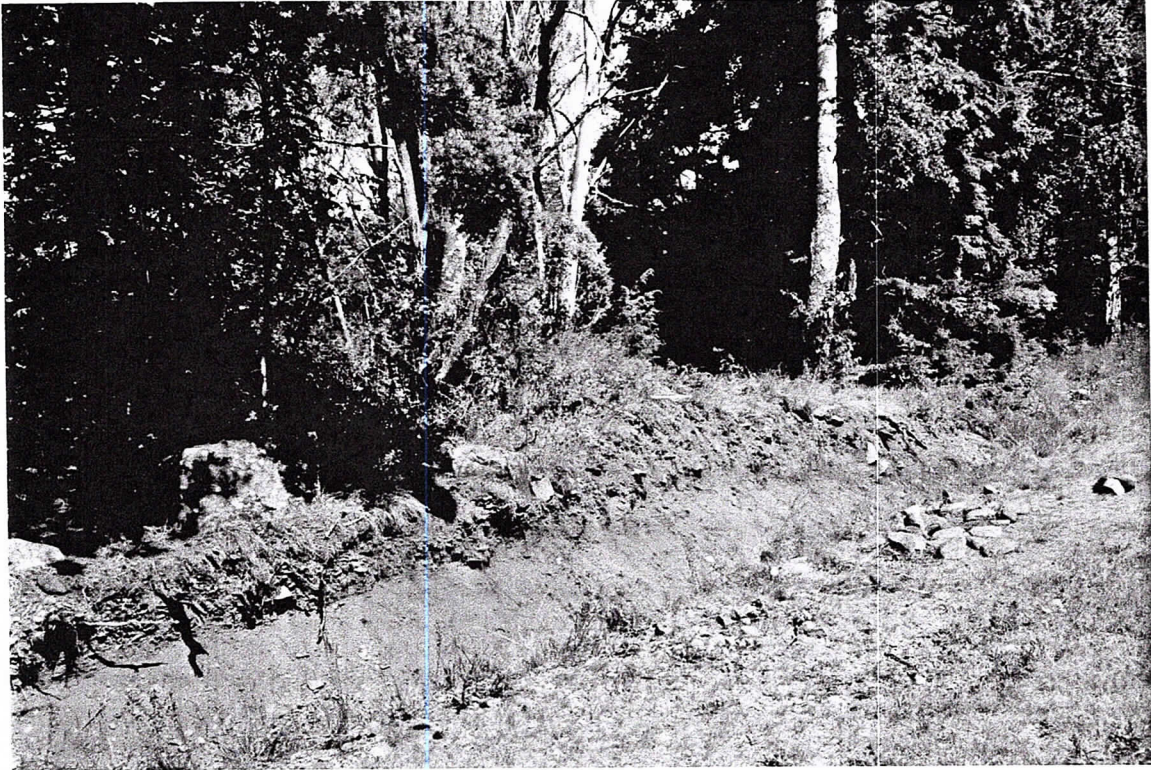

Bild 7.

Bild 8.

Bilde 9.

Bilde 10.

Frogn

Gf28777

Saksnr.: 04/6849

Bilde 11

